

ВРШАЧКИ ГЛАСНИК.

ЛИСТ ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ И ПРОСВЕТНЕ ИНТЕРЕСЕ.

Изази сваке недеље на табак.

Цена му је годишње . . . . . 4 форинта
 „ „ „ на по године . . . . . 2 „
 „ „ „ на четврт године . . . . . 1 „
 За Србију, Црну Гору, и остале стране земље
 6 фор. или 12 динара год.

Власник:

МИЛАН КАСАНОВИЋ.

Рукописи шаљу се уредништву а претплата администрацији
 Рукописи не враћају се натраг. Неплаћена писма не примају се.
 ПОЈЕДИНИ БРОЈЕВИ 10 НОВ.

Огласима је цена од реда ситних слова

За први пут . . . . . 5 новч
 „ други пут . . . . . 4 „
 „ трећи пут . . . . . 3 „
 сем бљевоине од 30 новчића за сваки оглас
 За „припослао“ 50 новчића од реда.

Реч две о организацији.

У прошлом броју нашега листа довели смо позив извршног одбора клуба посланика српске народне радикалне странке, у ком се меће на срце свима нашим једномишљеницима, да се одмах по примању онога позива потруде и у најкраћем року остваре ту тако давно жељену организацију о којој је већ много говорено, која је већ давно покренута с највећим одушевљењем, али свагда на брзо прекинута, јер је нестало правог одушевљења или бар оног одушевљења којим је она покренута, а осим тога држимо и из тог узрока, што она није према великој важности својој доста озбиљно схваћена. Сада је поново започета организација, но овом приликом много одушевљење и много озбиљније него ли до селе, тако да смо најпотпуније уверени да не ће овај племенити позив извршног одбора клуба посланика српске нар. радикалне странке остати „глас вапијућег у пустињи“, да не ће овај почетак остати само на почетку, већ да ће се од доброг почетка доћи што пре и до још бољег свршетка, те да ћемо већ једном видети пред собом добро уређену народну странку, радикалну странку; а најпотпуније смо уверени стога, што је садањи импулс радикалном организовању радикалне нам странке покренуо услед иницијативе најодличнијих чланова и представника

њених, а уз то још посланика саборских.

Организација је збиља врло нужна по напредак наше странке и крајње је време да се већ једном добро спроведе, у то мора бити уверен сваки свестан и искрен члан радикалне странке, а и морао се сваком даном приликом уверити, како нам та наша, не ћемо баш да рекнемо дезорганизација, али рећи морамо врло лабаво организација, шкодила и често сигурне усехе било у јавним или локалним стварима врло јако отештавала или шта више и у сасвим несигурне претварала, једном речју осујетила.

Странка наша је млада, одушевљена и вољна за рад, у народу имаде велика ослона и огромна поверења, она имаде — судећи по лепој прошлости — још и лепшу будућност, а и највише изгледа, да ће свагда и сваком приликом моћи јуначки бранити до сада крвљу стечена права народна, да ће та народна права моћи проширивати у корист самог народа нашег и да ће их моћи реорганизовати према духу новијег времена, према напретку човечанства. Па када та наша странка имаде у себи толико и таквих добрих уређених својстава, да према својој снази искрено помогне народу нашем у свему, у чему год може и колико год може, онда је уједно и дужност њена као праве српске народне странке, да помоћу тих својих добрих

својстава у истини што више користи народу нашем, а према својим уређеним добрим својствима и према својој снази моћи ће народу нашем тек онда достојно користити, ако се ваљано организује. Организација је дакле неопходно нужна, ако се мисли народу искрено и ваљано помоћи. На посао, организујмо се радикално што пре, створимо од наше странке тврђи бедем од најтврђег камена, који ће опасавати и бранити народна права и народну егзистенцију, организујмо се, али само искрено и добро, па да нас и народ наш види Бог!

По тој организацији сваки ће члан наше странке тачно знати свој позив и своју дужност, имаће прецизно одређени круг свога рада, у ком се мора кретати као свестан члан и рад свој најсавесније обављати; странка наша биће дакле слична великој машини, па којој сачињавају све разне справе чланови њени, који ће имати своју најпрецизније одређену функцију. Поквари ли се поједина справа на машини, покаже ли се поједини члан радикалне странке недостојан те странке, онда се он мора одмах искључити, ако се мисли не реметити рад целине услед верада или недостојног понашања појединца. Кад се таква странка организује уверићемо се како ће све народне ствари поћи бољим током, али такову реализовању организацију мора свагда и у свему пратити корак по ко-

рак велико одушевљење, а највеће мушка истрајност. Искуне ли се ове наше наде, онда слободно можемо тврдити, да ће опет синити сунце јарко народу нашем у овим крајевима, које га није давно већ обасјавало својим топлим зрацима.

***

Ова организација спровађа се за сада ли ради боље и успешније обране наше народно-црквено-школске самоуправе против наших рођених измет синова. Но баш за то, што се ова организација спровађа и ради обране наше цркве, а у новије време покушава мађарска влада односно кабинет Векерлов, да учини велики атентат на нашу цркву уважањем својих нових реформа као: цивилним браком и одузимањем вођења матрикула од нашег свештенства, то захтева сама логика данашње ситуације да се сам народ једнодушно дигне против тог грозног атентата на српску нам цркву, јер се никако не може надати, да ће наши архиепископи устати против тог атентата, кад и они сами чине сваком приликом разне друге атентате. Приликом ове организације (а и иначе по општинама и јавним зборовима) треба народ одлучно да се изрази против тог атентата, ако му је иоле мила вера прадедовска, свето наше православље које нас је чувало и очувало до данашњег дана. Напред дакле, не оклевајмо да после не буде касно. Не можемо више говорити, о овој ствари ово-

ЛИСТАК.

ОТВОРЕНО ПИСМО

Драги моји ученици, синови

дичне Херцеговине!

(Наставак.)

Знајте, да ће сваки, ако се икада тако што догоди, бити одма отиштен и повраћен овамо, јер, ми вас нијесмо тамо послали, да суровост и незахвалност своју показујете него, да добријем владањем осветлите образ својега народа. А ако се који неваљалац покаже и овамо поврати, на њега ће свако претом пружати и избегавати, нити ће игде више моћи добити мјеста ни препоруке. Ви треба, да сте својим добротворима захвални, а не да им враћате зло за добро. Па, богме, дјецо, треба се мало и научити, јер, мука даје науку! На млогољем стазама нашлази човјек на тешкоће и камење спотицања, али, и сами неуспјеси постају успјеси, кад се са чврстом вољом корача. Чули сте ону српску пословицу: „Ко се дима не надими, тај се ватре не нагрија.“

Чувајте и своју лијепу свету вјеру православну, и често идите у цркву, па се помолите Богу за се и за свој народ! Народност и вјера је најважније благо, које нам је од наших ђедова и прађедова остављено у аманет да чувамо и негујемо.

Кад куда идете заједно — лијепо у реду, све два и два и свагда се пристојно

владајте! Према старијима будите учтиви — а и млађе почитујте!

Још вам на закретку овог својег писма савјетујем, да ништо не пуштите, нити икаква јаког пијете, јер, све то убија здравље човјечије. А здравље своје морамо чувати, ако смо ради, да у нечем озбиљан и трајан успјех постигнемо, а, ако се што и постигне без здравља — не вреди баш много ономе, који је то постигао. Шта вреди и само богатство, ако здравља нема. — Све што човјек не доноси користи, беспослица је. А дуван не само да је беспослица, него руши тијело човјечије, зато га треба сасвијем одбацити. Од њега се добија главобоља, несвјестича, малаксалост, мршавост, слабо памћење, па, наскоро сама смрт, а особито шкоди онима, који пуше још у својим прераним годинама, као и првама. Ја вам савјетујем, да га просто никад у своја уста не мећате, јер, дуван спада у најљуће отрове. Па зашто да мећемо отров у своја уста, и да прије времена опадамо и у гроб идемо. Пушмо сам и ја, па сам се оставио, и данас сам, примјећујем, много здравији, снажнији и веселији, него што сам прије био. Сваки би се човјек могао тога зла оставити, нека рекне само: „нећу више!“ Иначе, попусти ли, знак је, да није господар својих ријечи и да не може владати над самим собом. А владање над самим собом, рекао је један славни научавац, јесте једина права слобода за појединца.

Ко не умије сам себе одржати, т. ј. ко не може увјек ни одржати својих ријечи, нити може бити тачан у својим пословима.

Чувајте се и од псовке; то је нешто најгадније и најсрамније. Оно, што једанпут изаберите из својих уста, не повраћа се више натраг. Има једна пословица, која вели, да: језик може да убоде горе од копља, — и зашта је тако. У опште, ради личне среће нужно је, да људи пазе у шта ће радити и говорити. Има врло много људи данас на свијету, који су само зато пострадали и презрени од других, што нијесу назвали шта говоре.

Сјетите се само оног букварског: Зашт' два уја да имамо а тек једна уста само? — Па онда се одма даље као одговор наставља: Више слушај, мање збори, зато Творац тако створи!

Оћете ли, да вам још штогод пишем? Не! И ово је, мислим, много, јер, ко је паметан, томе није нужно много говорити и разлагати. Све би ви ово требали и сами да знате.

Још ћу вам само то додати, да не престанете имати на уму, зашто сте тамо дошли. Сјећајте се увјек своје отаџбине, па кад једном свршите зават и постанете своји људи, ваши ће вас господари заградити и биће исто онако радосни као и ми. Даће вам лијепу свједоубу о вашем раду и владању, те ћете онда бити од свавога лијепо примљени и дочекани а особито од својег маалог народа,

који живи у овим сиромашнијем српским крајевима Босни и Херцеговини, и који вас са раширенијем рукама чека, да дођете и порадите на срећу и бољатак свог народа.

Примите оскрени поздрав!

Мостар, на Теодорову суботу 1893. год.

в а ш

учитељ и доброжелатељ

Ристо В. Сировина

срп. нар. учитељ.

СИНОВАЦ

(РОМАН.)

(Наставак.)

Ослобођење.

Једнога јутра Стојан је замислио седео у наслоњачи крај отвореног прозора у једној малој соби. Десну је налактио на прозор, главу наслоњено на руку и замислио гледаше на поље. На бунару крај цркве кинотале су лебе водоноше, но то Стојана не занимаше ни главе да подигне. Обхрвала га туга, која га је мучила и као сињи камен притискивала му груди. Тужно је за својим оцем, кога тек што га је нашао па га је већ изгубио; тужно је за Босиљком, за коју није знао где је, да ли је жива и да ли ће је кадгод наћи или је изгубљена по њега за навек. У погледу оставине свога оца није хтео чинити никакве кораке, јер, није хтео да открије тајну свога рођења, а није

ме листу, али држимо да је доста и ово, јер су нас могли сви разумети шта мислимо и шта хоћемо тиме да кажемо. Поново велимо: радимо озбиљно и истрајно, јер само у тако-ву раду лежи спас!

Већ се у неколико места одржали зборови и договори и организација је отпочета на опште задовољство. Таквим вестима морамо се од свег срца зарадовати, али нас не може никакко обрадовати, што се и по другим, нашим местима баш ништа не започиње. Шта се чека, зар се не увиђа да је организација здраво нужна и да је већ крајње време да се она једном добро спроведе? План за организацију готов је, но нама је само да га реализујемо. На жалост међу већа места наша, која још не започеше озбиљну организацију спада и наше место. Вршац, који је негда био међу првима на бранику Српства и православља, сада је постао здраво индиферентан и апатичан. Немојмо браћо тако, освестимо се, прогнимо да се покажемо достојни својих предака, радимо, а нарочито онда, када од тог нашег рада може имати неизмерне користи наш бедни народ. То нам налаже наша српска свест и наше српско поштење! У сваком таквом раду има наравно прву реч наша интелигенција, она треба свагда да се стави поштом на цело народу, да га поведе путем добрим, путем среће и напретка. Па тако мора бити и у овоме раду, стога ми и апелујемо на родољубље наше овдашње интелигенције и молимо ју, да својски и озбиљно предузме овај рад, те почне сазивати братске договоре и зборове, на којима ће се почети реализовати страначка нам организација и на којима ће се имати утаначити наше стаовиште насрам реформа. Векерлова кабинета. Напред и дај Боже да у идучем броју овога листа можемо донети радосну вест, да је и наш Вршац проговорио!

Вршац Марта 1893. год.

ДОПИСИ.

Поштовани господине уреднице!

Лично вас молим да следећем допису уштите мало мјеста у Вашему и нашем уреднику „Гласнику.“

Не знам је ли вам познато, да је овдашњи грађанин г. Васо Калацановић, дана 19. Октобра т. г. као политички кривац умказао одавде, од реченог времена почели су наши највиши попови Комадани, да поново бијесне, зар у нади, да је са Васом отишао и они који је њихова недостојна и гадна дијела и намере на јавност износило, да се не варају више ево ме да опнем њихова неколико неједна која су ово времена починили, али прије нег' пређе на ствар кажем вам: колико је год до сада писано о попу Патрикију Комадановићу и његовим гад-

му било ни до чега. Само је тужио и с'дана у дан венуо... За тренутак га трже из насга глас чича Средоје црквењака, који је по свом обичају и овога јутра морао да напусти спавање, а баш је сањао о врућим уштицама, и да растера лепе водоноше, које су весело ћеретале на бунару. Преко његовога лица превуче се лак осмејак, кад је видео где се чича Средоје надао за девојкама, па онда се опет задуби у прве мисли... Где је она? бар њу да могу да нађем — промрља и уздахне. У тај час се указа из села тајанствени старац у суром огртачу. Он се право лепо дворцу учуто, али га Стојан није приметио, он је упр'о свој тужни поглед у један зелени жбул и даље премишљао. После неколико минута зачу се лако кудцање на врати, али Стојан ништа није чуо, и тек кад старац уђе и назове му „добро јутро“, трже се из сањарије и без да отпоздравити старца, укочено га погледа, као да је хтео рећи: зашто ме бунш, зашто ми не даш да мирно сањам, да у самоћи тужим?... „Звони синко, што сам те узнемирио, што сам се усудио амо доћи — поче старац. „Шта хоћеш од мене? зашта га Стојан. — Ти си сигурно путник... иди у кујни, па нека ти се да...“ „Нисам путник — одврати старац. — Имам хвала богу, свакидашњу своју храну, и нисам приморан да у другога тражим милостиње и да просим...“

ним дијелима, још није изнешено на јавност ни трећина од онога што је он са својим хуљавим лукавством одне у Чајничу породију и какве је штете овдашњем српском напретку и свијести његовим изврћањем и петљањем починио. Када би Вам све описо крстиди би се и девам и десном. Он је тако једно покварено створење, да чисто невреди о њему говорити, али шта да почнемо ако за невољу знате кад га је наш г. митрополит Серафим толико симпатисао, па на све тужбе и апелације овдашњег народа неће ни ријечи да чује а камо ли да га између нас на наше захтевање дигне.

Патрикије се јавно хвалио и хвали, што год он рече да неће г. митрополит препор'и, и зашта је тако — јер у доста прилика његова хвала истином је потврђена.

Ми овде многи сумњамо: да је патрикије приликом његова службовања као ђакон г. митрополитов у Мостару, морао неке велике тајне гоп. митрополитове — које несуде части србина митрополита — докучити и да га зато несмије ни да такне; а шта би друго могли и мислити, кад нам г. митрополит еј Србине! као Србину митрополит, код толико на јавност изнешених и њему самом — од стране наших грађана у брз речених и доказаних Патрикијевих неједна нецадани и безаконја још увијек више њему него народу вјерује, а он бијеси као бијесан... Да му је г. митрополит отац — ако му је до Српства, Српског интереса и напретка у Чајничу — стало, морао би му се већ једном дојадати и морао би пред све очинске љубави, осјетљив постати ако ни због шта а оно барем за рад православног грађанства у Чајничу.

Имао би много да говорим о хладнокрвности гоп. митрополита Серафима, у недостојном поштувању на срам нашег православног грађанства, коју је он његовог сладког моралисту безобразног интриганта и плагиатора Патрикију на врат уставирио, који да је среће и, да је по закону св. прав. првце рађено, неби смијо ни би могао свештеник бити ни својим недостојним рукама св. ствари прихваћати. Имао би, да говорим, али знам, да Вам неби у Вашему листу дозвољено било, онако што штампају, за то се ових дана спремам, да у коју слободнијем листу претресем и народу на осуду изнесем рад Србина г. митрополита Серафима и његових љубимца иза кога неће ни оно остати што је Патрикије са Б. Б. у Ревелској богословији починио а за које митрополит врло добро као и ми знаде. А сад пређимо на ствар!

Ове као и сваке године сиренила се наша омладина од најбогатјег па до најнепромашијег да братиски прослави српску славу просвјетитеља св. Саву и у то име узела је позоришни комад да представља али господу вајни српски свјештеници, Комадани Патрикије и његов рођак Никола, зар од муке је их омладина није хтјела, да узме за председнике приређивачкоста одбора, озлоједише се те почеше интригирати да забаву покваре. Али кад видеше, да у њиховој пакосној тежњи усјети не могу, а они забрањеше представљачко одијело, али обштина са омладином тужи их г. митрополиту и он дозволи, да узму одијело (он г. митрополит овако учини реформе ради, у доста прилика, службеним путем истом да је он и прав а њему т. ј. Патрикију нише приватно како ће се уравни-ти. Имамо једно писмо г. митрополита од велике значајности из год. 189... које је писао Патрикију приватно. Изнијећемо га на јавност у овому листу у коме будемо претресали његов рад као србина митрополита) а попови Никица и Патрикица договорилише стари одбор и они им забрани одијело, по омладина оде власти и ушита да ли смије узети одијело а да никога не пита — пошто је исто власништво цијелокупне омладине и народа. Власт им дозволи и они узеше те преставу обавише, по пољци Комадани стари зулумџији договорилише старе одборнике и они тужу суару нови одбор, ради самоволне власти и сад ће суд да расправља и, да им суди. Ма бадјавад Срби су наши Комадани по-

Стојан га гледаше дуго својим тавним очима, као да га је запитати хтео: па шта си онда и шта тражиш овде?

„Дошао сам да ти помогнем да ти у-блажим тугу и да те повратим прошлом, сретнијем животу твој — поче старац.

Стојан уста на ове речи, разоргачи очи али ни да проговори зачуђен старчевим речима.

„Чудиш се мојим речима, али ћеш се још данас уверити да истину говорим и да сам у стању учинити оно, што сам мало пре обећао...“

„Ко си ти!? одкуда и како ме познајеш? зашта га Стојан зачуђено.

„Ја нисам одавде, али знам све што се овде догађа, знам најбоље уроке твоје туге и боље, и онога, који ти је задао ту тешку рану на срцу, коју ниси надар залечити и која те труге...“

„Ти знаш!? викину Стојан и крочи му ближе. — Говори што знаш!? рече и очи му севнуше необичним жаром, усне му задрх-таше а образе му обли јако руменило.

„Шташ се младићу — рече старац. — Умири се и све ћеш дознати.“

„Ох говори! викине Стојан, у чијој души сини нада, да ће од овога старца дознати све што жели, и уверење да ћа то све заоста само од њега докучити моћи.

„Твога оца су недавно убијена нашим

пови каквијех је мало на свијету, што год раду само на штету и терет Српства и Српских синова. Расудите господо читаоци шта заслужују, да ли да их се гушоме и да их презиремо? Србин Патрикије и српски свјештеник, не чини само оваква неједна него и поједине грађане честите Србе који његовим слиједим и гадним тежњама не ликују онада код политичких власти и свакојако сумњичи а ова их кћи и мучи и ми све тримо али даље се не може трпјати, а како да тримо Комадане попове, који нам већ почеше на укидању св. Савских прослава радити. Срам нека вас је српски отацници!

На св. Јована вече у вече држала је омладина главну пробу позоришног комада, кога су представљали а комадани кини и жудни освете побудише неке њихове присталице и они добоше пред школу, оружани батинама, да ударе на омладину која пробу у школи држаше, али срећа је хтјела те су дошли неки службеници, да пробу гледају и тако несмједоше да намјеру остваре, но се разметнуше по сокацима куда су представљачи проћи имали, у нади да их дочекају, али пошто се они повратили у групи са гледаоцима то засјече осталоше покуњено низ нос гледајући, без да на кога јуришаше.

Пред посте оживио је се Патрикин брат Симо Комадановић и узео за жену рођену родницу свога зета Сима Томашевића из Фоче, за којим је удата његова рођена од стрица родња Сав. Комад. и тако су сад један другоме зетови трампили се родња. Патрикије их вјенчао!

Знамо добро, да и за ово све г. митрополит знаде, као и ми овде и ако се нејешит чини, али нека и ми смо се све до сада чинили нејешити његовој хладнокрвности и оним учиненим нам неправдама од његове стране за ћеф и спа-сење Патрикију и Патрикије фамилије — чинили али само за то што знамо, да је некад због православија по фазану окове вукао, али садашњи његов рад као рад Србина митрополита кога он са својим љубимцима, по Херцеговини извршује прекријо је и досадање његове заслуге — са непровидљивом ерјеном — на које смо се ми досада доста обзирали, а које за нас сваки даном необавривје постојау.

Чајничке на 22. Фебруар 1893.

Србин Чајничанин.

Туге нам се одавна из Чајничка (Босне) на некаква дневничара Јакоба Ранка, да тјера неке личне освете противу многих поштених грађана и да оне освете извршује над њима под фирмом параграфа. За ћеф фамилије његове жене и т. д. веде да се толико уздишо око го-сноде при котарском уреду, да му ови све вје-рују па ма им он и нештин уговорно! Зато го-снодо у котарском уреду молимо вас завршите у народно јукање а неодобравајте Вашему гавији да у свему право има. (Молимо и Вас г. допис-нице да нас с овоме господину што боље из-вестите.) Ур.

Из Ковинског изборног срезга.

Наш српски нар. цркв. Сабор разишао се, ал какви су изгледи да се опет скоро не састане. Ово је показало последњи састајак одбора 15 рнице и Саборски одбор Господа мрчавци нису могли да продру са својим предлогом о избору свештеничких кандидата — посланика. — Хтели су да народ сагне главу, па да чека милост од калуђера, као да су ову нашу антономију калуђери, а не народ, на сабљи са својом краљу стекли. Патријарх се борио, па се умори, те му је сад потребан одмор, да опет при-купи снаге и силе за будућност; ал му се од обе стране оповизије рђаво пише. Образина је сљинута, и народ је увидио своје праве борце, упр'о је своје очи у њих, јер само се од њих и може надати и очекивати спас наше крвији стечене автономije — (црквене самоуправе). Било кад да буде, тек Сабора мора бити, јер на овоме и овако не може остати. Па да нас за идуче изборе не за теку неприправне, треба сад још у

тамо украј „Несторове планине“, односно сам си га нашао — поче старац.

Стојан преблде и задрхта, па онда једва муцајући изговори: „Одкуда ти знаш да је оно мој отац био...!?“

„Ја знам тајну, али нико више осим ти, твој ујак, поп Бошко и његова породица и доктор Веља и моји родитељи... Твој отац се знао Бранко Болевић, кога је пре неки дан убио...“

Стојану подклицнуше колена. Одкуда овај зна за тајну, ко је овај човек и шта је он!? мишљаше у себи. Он сам не хтеде тражити насљедство, да се не би тајна от-крила, а где овај, овај старац зна све. Мисли му као муње пролетише у његовој глави, па онда у нади, да ће бар убицу свога оца пронаћи и осветити му се, счена старца за прса и викине:

„Ко га је убио!?“

„Лаше младићу — рече мирно старац и кад га Стојан од узбуђења скоро изнемо-гло пусти, настави: „Прво морамо гледати да Боскљу спасемо...“

Стојана скаменише ове речи, па као да је какав дух у виду старца стојао пред њим, гледаше га укочено, узверено. Ко је овај старац? над све зна, питање се поново. Од изненађења не могаше к' себи доћи: Ђутао је као да је у неком сну, као у неком буналу. На послетку дође к' себи, преко лица му прелети благо руменило и један осмејак

напред радити, треба се организовати, треба да смо приправни, да у свако време можемо противној сили мушки на суирот стати. Радикална организација се спровађа и народ је обрвучке прихваћа, јер је увидио, да су при последњем Сабору радикални посланици најодлучније бранили народна светска права, који су нам пре то-лико година царским повељама ујамчена. На позив народних посланика радикалне странке треба сви изборни срезови да организацију спроведу.

Код нас у нашем изборном срезу пре две недеље сазвао је народни посланик а ковински адвокат г. др. М. Божески са једноминистеницима збор, на којем се народ из околине — око 250 — сакупио, и једнодушно у радикалну странку ушисао. На збору је изражена захвалност нар. посланицима, који су мушки и достојно бранили све оно, што је патријарх хтео силом у живот привести. Из сваког места изабрано је више одборника, који ће народ обавештавати што клуб радикалних посланика — односно странке — ре-шио буде.

Ковински срез је своје учинио, а на дру-гима остаје, да што пре спроведу, те ћемо за кратко време знати, како стојио. Свакако побе-да ће бити на оној страни на којој је народ. Са збора се народ разишао са најљешном надом у бољу будућност. Дај Боже да се ова народна нада што пре и испуни.

М. — н.

Долово. На Мученик имамо смо годишњи нашар, који је преко сваког очекива-ња врло добро испио. Биће да је томе допринело што у Ковину и околини његовој влада марвена бодеет, те је, ковински нашар, који се у исто доба с нашим одржава — одбијен. А чрез ковин-ског нашара увек је наш слаб бицао. Пређе је било. Особито се добро плаћали свињи. Нар малих 40 — 45 ф. а средњих 50 — 55 ф. и на више. Коњи се такође скупо плаћали. Најоштим по 70—90 фр. Рогате марве било је мало, а што је било све се продало. Само занатлије не пазирише најбоље, јер им беше врло јака зима, те чим је ко пазарио она је грабо кући својој. На пољу је за неостати, које снег и ветар, које јака зима одма чим превали подне растера народ у село и кулама.

Ово би био до сад први и најбољи Доло-вачки нашар.

— н.

НОВОСТИ ИЗ МЕСТА.

Депутација. Пре неколико дана дошло је овде више од 60 сељана из Вел Гаја, да моле нашег г. епископа е да им већ једном потврди изабраног пароха, г. Димитрија Радовића оvd ђакона, кога су они са преко две третине гласова изабрали. И шта мислите штов. чи-таоци, дали је та многобројна депу-тација наша одзива и правде у нашег г. епископа? Не, наш је г. епископ неумољив, код њега нема онога, што би требало да краси јед-ног архиепископа; он не хте да задовољи народ, он га просто одби и то тако, као да то нису људи, као да то нису претставници једне законом изабрате општине. На примедбу једног из депутације, да ако г. епископ неће да потврди пароха, кога су они изабрали и кога цела општина хоће, они ће сви прећи романима, јер нису више у стању издржати неуредност садањег администратора. Г. епископ им је сама кратко, чисто и бистро одговорио да он и не треба такве шугаве овце.

а очи му севнуше давнашњим жаром жарке љубави и блаженства, па приђе старцу и дрхћућим гласом викине: „Где је она!? Кажи ми где је и ишти шта хоћеш... пола имања ћу ти дати. — Где је, говори! не мучи ме толико...“

„Она је у рукама разбојника, који ју држи затворену у једном скривеном месту. — Знаш то место, а знам и име харамје, но сад нека остане то у тајности, скоро ћеш се сам осведочити и познати убицу твога оца...“

Ти познајеш а ни си га предао суду!.. Да ниси и ти...“ Овде ућута, па као да је посумњао у старца и почео да верује, да је и он у договору са разбојницима: „Ја ти неверујем, ти си у договору са њима... Ха! викину и нагло пође к' вратима да че-љад позове и да старца ухapse.

(Наставиће се.)

Зашто су ово шугаве овце? Зар једну општину, која броји 1500, 1600 житеља сме један српски архиепископ називати шугавим овцама?! Зато што ови честити грађани не ће његовој самовољи да попусте, неће да изгубе своје законом стечено право, него хоће ово, што би сваки без разлике и тражио. Дали су ово леви примери од једног г. епископа насрпав народа, и како исти људи морају о г. епископу судити, нека наши штов. читаоци сами пресуде. Ми би само толико приметили, да би боље било када би наш високопреосвећени био мало ладнокрвнији, онда за цело знамо да не би могао тако да се поваша насрпав једне општине, којој је на челу стајао наш поштовани г. адвокат Бура Цвејић а њихов народни посланик; бар наспрам г. Цвејића требао се г. епископ боље понашати а не викати и лармати како: „Никада, ма да сте га сто пута изабрали, он ваш не ће бити парох, док сам ја епископ!“ Па нашто су нам онда те општине, нашто нам је респикт, кад се може самовоља терати, кад може г. епископ да ради оно што му је воља? Заиста ми Срби врло жалосно стојимо са нашим црквеним поглавицама, изгледа нам као да они сами иду на то, да отуђе свој народ од себе! Место да наши архиепископи према њиховом позиву, благим и љубавним ретима свој народ поучавају, они, ево видите драги читаоци, шта чине. Дали је ово за осуду нека сваки сам пресуди, ми немамо више шта рећи, доли то, да ће мо зло проћи, поред овакових чувара наше автономije!

Стиде се свога позива! Извештени смо од једног нашег пријатеља, да неки од наших учитеља и учитељица, приликом када су деца школска ишла у циркус, не нађоше за вредно да са својим ђацима заједно оду у циркус, но су пуштала децу да иду сами. Ми просто незнамо докле ће овакове неуредности од стране наших учитеља и учитељица владати. Та зар овде нема кога старијег који треба да води надзор над овом господом? Зар они смеју да раде како хоће и шта хоће?! Приликом погребне почив. г. Стевана Бошковића оvd. пароха, исто је тако са децом школском било, нека г. г. учитељи и учитељице ишли су уз своје ђаци, други пак то неучинише, но су пустили своју децу да иду како је који хтео, без икаквог реда. Даље имали смо више пута прилике видети неке од г. г. учитеља-ца где долазе у школу кад је њима воља — са четврт, пола па и читавим сатом доцније — а деца, може се мислити шта чине у школи без својих наставника. Па докле тако? Дали се оваке ствари дешавају и по другим општинама воледа би да знамо. Овде код нас свакако — неваља!

Занатлијска задруга. Прошле недеље 7. о. м. одржана је главна скупштина, наше занатлијске задруге, под председништвом г. Живе Поповића, друшт. председника. По отварању скупштине, прешло се на дневни ред. Из годишњег извештаја, који је поднео друштвени тајник види се да је у години 1892. било 11 одборских седница а никоја приминителног одбора; званичних акта приписано је 418, који су извршени. Ученика је учисано 245, од ових брисано је 60. Помоћника ослобођено је 118 а радничких књига издато је 81. комад. Пријављено је 492 помоћника, а отписали се 463. Цео број помоћника износио је 296. Мајстора се брисало из чланства 25 а 59 је њих ступило у чланство, те је ове године порастао број занатлија са 29. Број чланова износио је крајем децембра 1892 год. 807. Остатак неулажене чланарине износио 909. фр. од ових не може се утерати 150 фр. услед тога је у предрачуна за ову годину узето 759 фр. По извештају благајника задруга ова имала је у год. 1892. примања, заједно са готовином, која се налазила у благајни, крајем децембра 1891. год. 1008 фр. и 20 нов. Издавање пак износило је 782 фр. 68 нов. Дакле са крајем ове године износи сувишак 225 фр. и 52 нов. За овим се приступило бирању управе и једногласно изабрала су ова г. г. За председника г. Жива Поповић, Одборници: Јоца Кешански, Влада Поповић, Ђоста Милековић Јоца Ранчин, Шандор Тодосјевић, Ђоста А. Филиповић, Васа Петровић, Њака Т. Петровић, Јоца

Гренчарски, Ђоста Милековић, Јаза Фијатовић, Јоца Вучетић, Хуго Пфалер, Јозеф Веронић, Јакоб Фертиг, Филип Семајер, Антон Најком, Јохан Баум, Валент. Кин, Стеван Танга, Андриас Хајрих, Алоја Семајер, Валентин Лох и Карл Навра. Заменици: Јован Сладек, Петар Веркиман, Светислав Радак и Њака Каначки. Ревизори: Милан П. Павловић, Хуго Алофбаум и Едуард Вајтнер. За овим је скупштина закључена.

Верификациони одбор. Прошлог уторника држао је верификациони одбор, вароши Вршца у канцеларији великог бележника г. Карла Вајферта седницу, у којој је расирављао два призива, која су придобила у погледу избора варошких претставника и то: прво против г. Васа Гренчарског и друго против свију изабраних претставника у Ш. срезу. Верификациони одбор уважао је призив гледе г. Васа Гренчарског, те је уништио његов избор, а призив против изабраних претставника у Ш. срезу одбио и изабране потврдио.

Вашир. Наш цветни вашар који је отпочео ове прошле недеље испео је по продави и куце блага врло добро, но на жалост морамо приметити, да су наше занатлије лоше прошле. Иначе свега је доста на вашару било, а поглавито рогата марва и коњи имали су, услед страних куцаца врло добру цену. Бог је добар, он се стара за свакога. Шта би радили наши ратари поред лоше цене житу и кукурузу, да још и марва није имала добре цене. —

Пожара. Непознати лудежи, у петак око 3 сата провалили су над вратима прозор на радњи оvd. часовничара А. Полера; и из исте однели један златан сат, 90 ком. разних сребр. сатова, 25 ком. сатова од туде, 20 ком. сатова женских, сребр. и од туде, 20 ком. сатова од никла, један стари златан ланац, један женски златан сат, један мали брилијантски претен, 150 ком. ланаца од сребра и никла, све у вредности од 2500 — 3000 фр. За лоповима се трага и по свој прилици пашће у руке власти.

ИЗ СРПСКОГ СВЕТА.

Бирачки збор. У недељу примили смо позив из В. Бечерека, да ће се тамо истог дана држати бирачки збор, а позвали су се сви «бирани српске народно-радикалне странке». У позиву су се спомињали ови предмети за решавање: 1) становниште бирача према прошлом саборском раду, 2) избор српског изборног одбора за изборну припрему, 3) избор изасланика, који ће В. Бечерек заступати на општем партајском бирачком збору, 4) становниште бирача према идучем сабору гледе наумљених промена у погледу извршних протокола, грађанског брака и изједначавања породичног права. Радујући се усталашту Бечеречана препоручујемо, да се и по свима осталим местима чине ове припреме за времена, а нарочито да се пожуре с организацијом странке, јер нашој странци фали само организација, па да будемо господари ситуације и да се ради оно и онако што народ, а не појединци хоће. На посао даље!

Таки нам подобајет архијереј. Читамо у „Србобрану“... Читаоци нашега листа сјетиће се може бити биљешке у нашем листу, коју смо ту зимус донијели под овим наслом о митрополиту добробосанском Георгију Николајевићу. Сад им опет јављамо о једном новом дару, који је на отар српске просвете положила дарољубива рука овога доброг старине и архиепископа. Из Босанске Градишке пишу нам наиме, да је Митрополит Николајевић дао градиштанској српско-православној општини десет хиљада форинти за обезбеђење останка тамошње српске школе. С тим новцама саградиће општина у Босанској Градишци, према одобрењу самога митрополита, општину зграду, за коју је план већ и израђен, те ће приход од ње употребљавати за издржавање школе. Овим својим најновијим даром показао је добри архиепископ, да је неограничена његова љубав којом је прирастао за свој мил род, да је он један од оних малобројнијих чувара Православља, кога красе Стратимировићеве врлине, да је он онај ретки правосвештеник српски, који и „душу своју полагаєт за овце своје“. Слава му и хвала сад и до вјека!

СЛОВЕНСТВО.

Трноски владика Клемент. Ови податци казују, како владика Клементје мора бити заворан Стамбулову и кнезу, који су

га отирали у манастир. Бугарска влада предузела је већ кораке, како ће овом црквеном поглавци одузети вођство. Г. 1878. био је Клемент министар просвете и уједно министар председник. Као такав провео је прве изборе у Бугарској, и то по признању самих бечких новина, у слободном духу. Обавио изборе, положио је част, а на његово место дошао је Цанков. Кад је после кнез Батенберг обуставио устав, ступио је Клемент вајодаучије против Батенберга. Он је говорио против њега, приређивао је састанке, на којима је говорио против кнеза. Кад је устав опет успостављен, владика се умарио и бавио се само црквеним стварима. Пошто су руски официри отишли из Бугарске устао је он против кнеза Александра, и тражио измирење с Русијом. За српско бугарског рата пожуре се он у Софију, где се договарао са својим једномшљеницима како ће свргнути Батенберга и устројити привремену владу. Клемент је велики приврженик Русије, што је био од почетка противник Кобургов. Кад је овај дошао у Трново, поздравео га је овај речма: „Само пријатељ Русије добро нам је дошао“. Да прекине овај необични поздрав, пољубио је Кобург крст, што га је владика држао у руци, а он одврати: „Овај крст носи благослов и победу само приврженицима Русије и рускога цара“. После је сазван синод у Софију. Клемент се том приликом организовао с владикама Симоном из Варне и Константином из Плевне жестоку опозицију против владе, но Стамбулов их је уз пратњу жандара отирао. Клемент је врло виђена личност међу бугарским свештенством. Он је изобразљив, учио је више година у Паризу, необично је великога и јакога узраста, а одлучно му лице окружује дуга брада. Он не таји ни мало, да је противник Стамбулова и кнеза Кобурга, кога још није хтео спомињати у црквеним молитвама.

Прешли у православље. Читамо у „Narodny Listy“, да су у Русији у месту Лутку 45 досељеника а у другим местима кијевске губерније 152 Чеха, међу којима има и неколико Словака, примили православље. Као што „Кијевско Слово“ јавља, за повод на тај корак послужило је «чешко-православни календар» проф Јареша и та околност што се у најновије доба хоће да угуши сваки утицај Њирилско методске цркве, на образованост чешког народа; а то је било Чесима увек познато, како су чешки писци још из 17 столећа, а међу њима и Коменски сматрали чешку цркву за кћер цркве Њирилско-Методске

РАЗНО.

Несрећа. У недељу десила се у Пешти голема несрећа, која је задесила два људска живота. Пре две године подига је варош парну жељезницу, која води од Рокучеве болнице до штајбрешког гроба. Као и обично, тако је и у недељу та жељезница ишла својим обичним током кроз варош. Из вебуха се појавише пред њом кола, на којима беше седам особа. Кочијаш се поплашио од изненадног појава жељезнице, те место да потера, да мимође жељезницу он заустави коље. Жељезница коју више не могаше зауставити, натрчи на кола и сврви их са свим. Две особе остадохе мртве, а остале су, која мање, која већма рањене.

32 свадбе у један дан. У част румунског престолонаследника и младе му невесте, приређена је ретка свечаност у Букурешту. Поред осталих огромних народа, изабрано је из целе земље а из свакога округа по један пар женика — свега 32 пара — који су тога дана венчани у један и исти дан у 32 цркве у Букурешту. Коцком је одређен један пар (из округа галачки) који је венчан у саборној цркви св. Спиридона самим митрополитом у присуству краља, краљевих, суруге и осталих великодостојника, а и остали 31 пар венчао се раније те присуствовао. Општина је дала овим младенцима и њиним кумовима и доверима свечани банкет. Млада престолонаследниковица даровала је сваког младожењу свиленом кесом и у кој 500 дин.

Четиристогодишњица Ободске штампарије у Црној Гори. Ове године навршује се четир века црквеној књазини Октојићу, што је штампана на Ободу у Црној Гори, за кнеза и господара Ђорђа Црнојевића. Књига је штампана у првој штампарији у Српству и Славенству. С тога ће се ова успомена свечано прославити на Цетињу. Склонљен јерархички одбор за прославу, коме је председник Н. А. Ровански, а подпредседник Др. Ј. Томановић.

«Глас Црногорца» доноси на првом месту чланак о знаменитости овога културног догађаја у српском народу. Јован Гутенберг изумео је штампу 1443. У неколико година усавршена је била и прешла је у Рим г. 1467, а две године касније у Млетке. У Француској и Швајцарској почињу се књиге штампати 1470; у Енглеској, Швајцарској и Белгији 1474; у Бечу 1482. За овим, у неколико година, ево штампарије у Црној Гори. Штампарија била је на граду Ободу, код Црнојевића Ријеке, на два сата хода од Цетиња. «Октојић» је прва позната књига из ове штампарије, која је штампана г. 1493. Али «Глас Црногорца» доказује, да је штампарија набављена пре ове године и пре Ђорђа Црнојевића, још за Ивана Црнојевића. Тако је ова штампарија на Ободу од првих на свету, а прва у Српству и Славенству. «Глас Црногорца» каже, како се на Цетиње устројио одбор за свечаност и завршава свој чланак: „Тако ћемо овога лета, ако Бог да, имати на Цетињу велику културну светковину свеславенског значаја, на којој ће се састати Руси и Бугари. Пољаци и Чеси, Словаци и Хрвати са Србијама из свих крајева.“

КЊИЖЕВНОСТ.

Изашао је:

„ГОЛУБ“

лист за српску младеж год. XV. бр. 5. са овом садржином: 1. Молитва једнога српчета, песма од В. К. П.; 2. Изгубљени син, приповетка Хр. Шмида, превео Предраг М. Исаковић; 3. Савесни инђијанац, причаца с немачког од Рад... Л. и Мил... П.; 4. Гле, тај снава, песмица са сликом од Светозара; 5. Грудвање, догађај из детињског доба од Д. Марковић-Кутинца; 6. Песник, песма од Рада; 7. Српска народна игра кола са лепом сликом како Срби играју кола пред сеоском крчком; 8. Србинова жеља, песма од М. Милановића; 9. Разборит зворак, причаца с немачког од М. Ј. Пунтиновића; 10. Драгоме чика Љуби Пендловићу, песма пригодном педесетогодишњице књижевног му рада, од М. Р. Српског; 11. Српска места, опис Врање у Србији од Рис. М. Тасића; 12. Гордељива Мара, песма од Д. Неранчић-Бранкованове; 13. Шала и досетке: три занимљиве пошалице и досетке; 14. Голубов весник; 10 занимљивих новост из савременог живота; 15. Сваштанце: две врло занимљиве поуке; 16. Решење: саопштено је решење ребуса и коњ. скока из прошлог броја и имена решавача; 17. Ребус од Милоша Теодоровића; 18. Коњички скокови; два мала лепа коњ. скока од Стевана Ђорђевић-Царичевића; 19. Голубов писмоноша: одговорено је њима једнаесторици.

Голуб излази двапут месечно на целом табуку са сликама; стаје на цеду годину 2 фр. (4 круне) или 5 динара; уређује га Јов. Благојевић учит. срп. више дев. школе Сомборске и народни посланик, а издаје књижевница Мил. Каракашевића у Сомбору. Наручбине без новца не уважавају се. Још се могу добити сви бројеви од почетка ове године. Претплата се шаље књижевници Мил. Каракашевића у Сомбору. [Бачка]

Моје непрежаљеном супругу,

ТИМИ МАРКОВИЋУ трговцу.

даваћу у суботу 3. Априла у 8 сати пре подне шестомесечни парастос у саборној цркви. ожалостена Катарина Марковић. 1—3 супруга.

ОГЛАСИ.

„КАЛУЂЕРСКИ БИРТ“

услед његовог романтичног положаја, најлепше је место за летње излете, а у случају невољног времена има доста просторија подигнутих за заклон. —

У свако доба може се добити: штајбрешког пива, разна вина, ладна јела и т. д. са поштовањем: Карл Шустак, угоститељ.

Објава.

Поште ћу за кратко време овде на главној пјаци отворити трговину кратке, беле и модне робе, то за исту потребљем једног помоћника и 2 ученика.

Јован Димитријевић,
трговац.

Ближе се може сазнати у трговини г.
Хуге Фриша. 2-3

Кућни плац под бр. 1360.
Продаје се из слободне ру-
ке. Ближе се може сазна-
ти код г. др. Н. Поповића
адвоката дворска улица бр.
1608 у Вршцу. 1-3

КОСТА НЕДЕЉКОВИЋ

ШИШИРИЈА

у својој кући, (друга поред саборне
приве) на житној пјаци

У В Р Ш Ц У

Препоручује своје богато стовариште сваковрсних
МОДЕРНИХ КРУТИХ И МЕКАНИХ ШИШИРА

по најновијем фасону

СВИЛЕНИ, од ФИЛЦА, СЛАМЊИ, и ЛЕТЊИХ -КАПА,

КАКО ЗА ОДРАСЛЕ ТАКО и ЗА ДЕЦУ.

ПО НАЈУМЕРЕНИЈОЈ ЦЕНИ

Даље имадем разних крутих првих и у фарби шешира, старијег фасона које
распродајем услед скученог простора моје радње у половину купљено цене.

Примам сваковрсне оправке старих шешира пеглање цилиндра и т. д. Поруч-
бине са стране извршују се брзо и тачно уз наточ (Pт Nachnahme) поштом.

Са поштовањем

Коста Недељковић

2-3

ПРВА ВРШАЧКА ПИВНИЦА

Част ми је шт. грађанству до знања ставити, да ћу у
мојој већ постојећој гостиони.

КОД ЈЕЛЕНА

21. марта о. г. на Цвети отворити пивницу, у којој ћу точити

ПРАВО ШТАЈНЕРУШКО ДУПЛИ МЕРЦ ПИВО

чашу од $\frac{3}{10}$ литра по 8 новчића

Молећи за многобројну посету, надам се да ће ми шт. грађанство
као стручњаку поклонити своје поверење и удостојити ме својом посетом

Са особитим поштовањем

Фрања Ковач.

ПРВА ВРШАЧКА ПИВНИЦА

ЧАШУ ОД $\frac{3}{10}$ ЛИТРА ПО 8 НОВЧИЋА.

ЧАШУ ОД $\frac{3}{10}$ ЛИТРА ПО 8 НОВЧИЋА.

Ј. ГРИЗ У ВРШЦУ.

Трговина кратке и галантеријске робе, стовариште обућа
у кући г. Цофмана, преко од маџистрата.

За пролетње доба

Препоручујем мојим п. н. шт. муштеријама и ост. грађанству, које богато сложите:
сунцобрана, ладница, рукавица, мараме од чипке, чипака и разног др. прибора за
женска одела, чипака, панталки, позамантира, руша и бортна.

НАЈНОВИЈЕ У ВЛУЗАМА И ТРИКОТ ХАЉИНАМА,
врло лепих дечијих хаљиница, женских кошуља као и другог женског
белог рубља, разних чарапа за госпође господу и децу, сваке сорте фула и конаца за
плетиво, најбоље врсте

кошуља за господу и дечаке
као и крогнова манџети и краватни.

РАЗНИХ ПУТНИЧКИХ САНДУКА И ТОРБИ,

четка за зубе, косу и одело, пудера, сапуна, зубне пасте, мириса, чешљева и других
илага за косу, новчаника, дувалара, штапова као разних опасивача од коже, штофа и
свице. Уједно препоручујем поштов. женскињу

шешира за одрасле као и за девојчице, које продајем

ПО ВРЛО ЈЕФТИНОЈ ЦЕНИ.

Исто тако ОБУЋА ЗА ГОСПОЂЕ, ГОСПОДУ И ДЕЦУ

у свима могућим сортама. Иста роба приспела ми је већ скоро сва, за ово доба, те се
тога препоручујем и молим за многобројну посету. —

1-3

Са поштовањем:

Ј. Гриз.

ОБУЋАРСКА РАДЊА

СТЕВАН ПОПОВИЋА

У В Р Ш Ц У.

у кући Антона Најкома, преко од Лазаровићеве куће.

Част ми је п. н. шт. грађанству, како одавде тако и са стра
не учтиво до знања ставити, да сам моју већ од више година, овде постоје
ћу обућарску радњу проширио, увеличао и снабдео разним обућама

КАКО ЗА ОДРАСЛЕ, ТАКО И ЗА ДЕЦУ

Роба је свежа и укусно израђена, у првим БЕЧКИМ и ПРАШКИМ
фабрикама, те је с тога и препоручујем мојим како старим, тако и новим
муштеријама.

Са поштовањем

СТЕВАН ПОПОВИЋ

2-3

ОБЗНАНА РАДЊЕ.

Част ми је п. н. публици у месту и на страни учтиво објавити, да сам
на великој пјаци, у кући Радловића — где касани стоје — отворио

ВОСКАРСКО КОЛАЧАРСКУ РАДЊУ

и снабдео је са чисто воштаним свећама, свећама од других материја, као и са на-
вреним медом, колачима, котрџима и т. д. и тиме се п. н. публици препоручујем.

Препродавцима као и оним који на више узимају, дајем велики рабат.

Са поштовањем:

БОРВЕ РАДЈ,

2-3

воскар и колачар.

БРШАЦ У МАРТУ 1893,

П. Н.

Част нам је до знања ставити, да смо добили глав-
но стовариште, за Вршац и околину ЧИКЛОВАЧКЕ
ПИВАРЕ и већ смо почели продавати

ЧИКЛОВАЧКОГ МЕРЦЕН ПИВА

Цена пиву без потрошарине. Цена пиву са потрошаривом.

100 Литара у $\frac{1}{4}$ бурадима ф.	13. —	100 Литара у $\frac{1}{4}$ у бурадима ф.	18. —
100	13.80	100	18.80
100 Боца .. $\frac{5}{10}$ Литара ..	9. —	100 Боца .. $\frac{5}{10}$ Литара ..	11.50

Услед тога препоручујем г. г. закупницима и кафе-
цијама ово ПРИПОЗНАТО ПИВО, које надмашује свако
друго; како у квалитету тако и цени.

са поштовањем

ВИЛХЕЛМ ДЛЕР И СИН.

Одговорни уредник. НИКОЛА РАЈКОВИЋ

ЗАВОД.

За лечење хладном
ВОДОМ ОТВОРИЛИ СМО У
Новом-Саду.

Др. Л. Стансјевић и Др. Ј. Велимировић.

Издање и штампа Касаповићеве штампарије у Вршцу.